

ՄԱՀԱԿՅԱՆ ԿԱՐԻՆԵ ԱՐԱՄԻ
Հոգեբանական գիտությունների թեկնածու, դոցենտ
ք. Լենինական (Գյումրի), ՀԽՍՀ, 28 օգոստոսի, 1954թ.
Հեռ/ բջջ: (093) 34-36-29
E-mail: sahakyanani@mail.ru

ԿՐԹՈՒԹՅՈՒՆ՝

1966-1976թթ.

1976-1980թթ.

Լենինականի թիվ 3 դպրոց

Լենինականի Մ. Նալբանդյանի անվան պետական մանկավարժական ինստիտուտ, «Հայոց լեզու և գրականություն»

ԳԻՏԱԿԱՆ ԱՍՏԻՃԱՆ՝

1996թ.

Հոգեբանական գիտությունների թեկնածու

Թեմա՝ «Ժողովրդական պատկերացումների էթնոհոգեբանական դրսևորումները հետադեպի շրջանի երազներում» (Գյումրու երկրաշարժի օրինակով)

ԿՈՉՈՒՄ՝

02 հունիսի 2009թ.

Դոցենտ

Գյումրու Մ. Նալբանդյանի անվան պետական մանկավարժական ինստիտուտի գիտխորհրդի որոշմամբ շնորհվել է դոցենտի գիտական կոչում:

ԱՇԽԱՏԱՆՔԱՅԻՆ ՓՈՐՁ՝

1981-2009 թթ.

«Կումայրի» արգելոց-թանգարան, գիտական ուսումնասիրությունների բաժնի վարիչ:

1997-առ այսօր

ՀՀ ԳԱԱ Շիրակի հայագիտական հետազոտությունների կենտրոն, ավագ գիտաշխատող,

1997-2010 թթ.

Գյումրու Մ. Նալբանդյանի անվան պետական մանկավարժական ինստիտուտ, դասախոս,

2010թ.-առ այսօր

Գյումրու Մ. Նալբանդյանի անվան պետական մանկավարժական ինստիտուտ (այժմ Շիրակի պետական համալսարան), Հոգեբանության ամբիոնի վարիչ:

ԳԻՏԱԿԱՆ ՀԵՏԱՔՐՔՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ

ՇՐՋԱՆԱԿ՝

Էթնոհոգեբանական ուսումնասիրություններ, միջէթնիկական հարաբերություններ, էթնիկական ինքնագիտակցություն և ինքնապաշտպանություն, գիտական և ժողովրդական պատկերացումներ ու գիտահայեցակարգեր երազատեսության մասին, էքստրեմալ իրավիճակների երազներ /երկրաշարժ, պատերազմ/, Ազգային մտածելակերպ և հոգեկերտվածք. էթնիկական ազգային սիմվոլներ, միջէթնիկական կոնֆլիկտներ և պաշտպանական բարդույթներ:

ԱՆԴԱՄԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆ՝

1997թ.

Միջազգային երազագիտության ասոցիացիայի անդամ (Չիկագո) Փրկենք երեխաներին հոգեվերականգնողական աշխատանքներ,

2006թ.

«Անի» հաշմանդամ երեխաների միություն հաշմանդամ երեխաների ինտեգրացում հասարակության հետ,

2015թ.

Հայկական Կարիտաս, Տիրամայր Հայաստանի Կուսաստան և Ընտանեկան բնությունների ծրագիր, Էթնոհոգեբանական վերլուծություններ վերակազմավորված ընտանիքների հետ,

2000թ.

MSF, MDM- հոգեվերականգնողական աշխատանքներ երեխաների հետ երկրաշարժից անմիջապես հետո,

2015թ.

ԳԱԱ ՇՀՀԿ-ի «Գիտական աշխատությունների» խմբագրական խորհրդի անդամ,

2020թ.

Երևանի Խ. Աբովյանի անվան հայկական պետական մանկավարժական համալսարանին կից մանկավարժության 020 մասնագիտական խորհրդի անդամ:

ՊԱՐԳԵՎՆԵՐ՝

2007թ.

ՀՀ ԳԱԱ նախագահի պատվոգիր:

2002թ.

ABI American Medal of Honor:

2013թ.

ՀՀ Մշակույթի նախարարության պատվոգիր:

2013թ.

ՀՀ ԳԱԱ նախագահի գովեստագիր:

2014թ.

ՀՀ վարչապետի շնորհակալագիր:

2014թ.

ՀՀ Գյումրու քաղաքապետարանի պատվոգիր:

2017թ.-

ՀՀ Գյումրու քաղաքապետարանի պատվոգիր:

2017թ.

ՀՀ ԳԱԱ նախագահի գովեստագիր:

2020թ.

«Ժեստ» հոգեբանական կենտրոնի հետ արդյունավետ համագործակցության և աջակցության համար «ՀԱՆՈՒՆ ՀԱՎԵՐԺՈՒԹՅԱՆ»:

2022թ.

ՀՀ Գյումրու քաղաքապետի պատվոգիր:

ԳԻՏԱԿԱՆ ՀՐԱՊԱՐԱԿՈՒՄՆԵՐ՝

5 մենագրություն, 52 գիտական հոդված

ԼԵԶՈՒՆԵՐԻ ԻՄԱՅՈՒԹՅՈՒՆ

հայերեն, ռուսերեն, անգլերեն

ՀՐԱՏԱՐԱԿՎԱԾ ԱՇԽԱՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ՝

ՄԵՆԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

1. Սահակյան Կ., Հազար երազի հուշարձան, Եր., 2010, «Գիտություն» 230 էջ:
2. Սահակյան Կ., Սուրբ Սարգիս ((ժողովրդական, կրոնաձիսական, պատմական և ազգաբանական պատկերացումներ), Գյումրի, 2013, 43 էջ:
3. Սահակյան Կ., Քաղաքական հոգեբանության ուրվագծեր, «Գիտություն» հրատ., Եր., 2015, 180 էջ:

4. Սահակյան Կ., Տյառընդառաջը Գյումրիում, «Դպիր» հրատ., Գյումրի, 2016, 48 էջ:
5. Սահակյան Կ., Հացի փառատուն Գյումրիում, «Դպիր» հրատ., Գյումրի, 2016, 52 էջ:

ԳԻՏԱԿԱՆ ՀՈՂՎԱԾՆԵՐ

1. Սահակյան Կ., Եկեղեցական տոների ժողովրդական ավանդույթը Կումայրիում, Էջմիածին, Ա-Բ-Գ, 1991, էջ 97-95:
2. Սահակյան Կ., Հետադետյան շրջանի ժողովրդական մտածողության դրսևորումները երազներում, Շիրակի պատմամշակութային ժառանգությունը, հանրապետական գիտաժողովի թեզիսներ, Գյումրի 1994, էջ 77-78:
3. Սահակյան Կ., Կարապետյան Վ., Հետադետյան շրջանում անձի հուզական ապրումների մի քանի դրսևորումները երազներում, Գյումրիի հոգեբանական խորհրդածողովի նյութերից, «Մանկավարժ», Եր., 1995, էջ 7-17:
4. Սահակյան Կ., Ազգային մտածողության և պատկերացումների էթնոհոգեբանական բնութագիր (Գյումրու երկրաշարժի օրինակով), Գյումրու հոգեբանական խորհրդածողովի նյութերից, «Մանկավարժ», Եր., 1995, էջ 3-7:
5. Սահակյան Կ., Ազգային դաստիարակության հարցեր, Գիտաժողովի զեկուցումների թեզիսներ, «Գրական վերնատուն», Վանաձոր, 1996, էջ 17-19:
6. Սահակյան Կ., Աղետի հոգեբանության ուսումնասիրման մի քանի արդյունքներ, Հոգեբանամանկավարժական պատրաստության արդի խնդիրները մանկավարժական բուհում, Գիտաժողովի նյութեր, Եր., 1996, էջ 13-14:
7. Սահակյան Կ., Համամարդկային և ազգային արքեսիպերը ծեսերում և երազներում, Շիրակի պատմամշակութային ժառանգությունը, հանրապետական երկրորդ գիտաժողով, զեկուցումների հիմնադրույթներ, Գյումրի, 1996, էջ 48-49:
8. Սահակյան Կ., Վերակազմավորված ընտանիքների տիպաբանական առանձնահատկությունները հետադետյան շրջանում, Արդի էթնամշակութային գործընթացները Հայաստանում, Հանրապետական գիտական նստաշրջան, Զեկուցումների հիմնադրույթներ, Եր., 1997, էջ 37-39:
9. Սահակյան Կ., Աղետի հետևանքների ազգահոգեբանական ուսումնասիրման փորձ, Շիրակի պատմամշակութային ժառանգությունը, հանրապետական երրորդ գիտաժողով, զեկուցումների հիմնադրույթներ, Գյումրի, 1998, էջ 50-51:
10. Սահակյան Կ., Ժողովրդական պատկերացումների ազգահոգեբանական դրսևորումները հետադետյան շրջանի երազներում, ԳԱԱ ՇՀՀԿ «Գիտական աշխատություններ», հ. 1, Գյումրի, 1998, էջ 126-129:
11. Սահակյան Կ., Նշանասիմվոլային համակարգի դրսևորման առանձնահատկությունները հետադետյան շրջանի երազներում, ԳԱԱ ՇՀՀԿ «Գիտական աշխատություններ», հ. 2, Գյումրի, 1999, էջ 199-207:
12. Սահակյան Կ., Կանանց երազների հոգեբանական վերապատմումների լեզուն (Կին – տեքստ), Շիրակի պատմամշակութային ժառանգությունը, հանրապետական չորրորդ գիտաժողով, զեկուցումների նյութեր, Գյումրի, 2000, էջ 47-49:
13. Սահակյան Կ., Աստվածահայտնությունը երազներում, Հայոց սրբերը և սրբավայրերը, նվիրված Քրիստոնեությունը Հայաստանում պետական կրոն հռչակելու 1700-ամյակին), Եր., 2001, էջ 139-145:
14. Սահակյան Կ., Դիրքի զգայությունը ծիսական պարերում, Ծիսական պարը հայոց մեջ, Եր., 2002, էջ 34-38:

15. Սահակյան Կ., Նշանասիմվոլային համակարգ. ազգային սիմվոլների յուրացումը հոգեկարգավորման գործընթացում, ԳԱԱ ՇՀՀ կենտրոնի «Գիտական աշխատություններ» Գյումրի, 2002, հ. 4, էջ 151-155:
16. Սահակյան Կ., Շիրակի մարզում առկա սոցիալ-հոգեբանական հիմնախնդիրներ, «Հոգեբանության և մանկավարժության արդիական հիմնախնդիրներ, հանրապետական գիտաժողովի նյութերի ժողովածու, 2003, էջ 75-78:
17. Սահակյան Կ., Ժամանակի գիծը ճգնաժամերի պահին, ԳԱԱ ՇՀՀԿ «Գիտական աշխատություններ», 2002, հ. 5, էջ 169-172:
18. Սահակյան Կ., Հաղորդակցման մոդելների առանձնահատկությունները ստրեսային իրավիճակներում (հետադետյան շրջանի երազների գրառումների հիման վրա), ԳԱԱ ՇՀՀ կենտրոնի «Գիտական աշխատություններ», Գյումրի, 2003, հ. 6, էջ 94-98:
19. Սահակյան Կ., Նեյրոլեզվաբանական ծրագրավորման արդյունավետությունը Շիրակի մարզի ազգաբնակչության հոգեկարգավորման գործընթացում աղետից հետո, ՇՊՄԺ հանրապետական VI գիտաժողովի նյութեր, Գյումրի, 2004, էջ 70-72:
20. Սահակյան Կ., Էթնոդինամիկական մոդել աղետից տարիներ անց (կորուստներ և ձեռքբերումներ), ԳԱԱ ՇՀՀ կենտրոնի «Գիտական աշխատություններ», Գյումրի, 2004, հ. 7, էջ 130-137:
21. Սահակյան Կ., Երազային տեքստի հոգեբանական վերապատմումների լեզուն (1988-ի դեկտեմբերյան աղետի նյութերի հիման վրա), ԳԱԱ ՇՀՀ կենտրոնի «Գիտական աշխատություններ», Գյումրի, հ. 8, 2005, էջ 92-99:
22. Սահակյան Կ., Կոնֆլիկտի էներգետիկական և հոգեկարգավորումը հաղորդակցման գործընթացում, ԳԱԱ ՇՀՀ կենտրոնի «Գիտական աշխատություններ», Գյումրի, հ. 9, 2006, էջ 59-62:
23. Սահակյան Կ., Ժողովրդական պատկերացումների էթնոհոգեբանական դրսևորումները հետադետյան շրջանի երազներում (արքետիպ, ծես, հավատալիք), Գիտելիք և խորհրդանիշ, հավատալիք և սովորույթ, միջազգային երկրորդ գիտաժողովի նյութեր, Եր., 2007, էջ 153-161
24. Սահակյան Կ., ...Ձեռքս հիվանդի դեղ է (էթնոհոգեբանական ուսումնասիրություններ), ԳԱԱ ՇՀՀ կենտրոնի «Գիտական աշխատություններ», Գյումրի, հ. 10, 2007, էջ 85-89:
25. Саакян К., Галоян К., Новый бренд Гюмри как форма преодоления комплекса Иова Блаженного, ՇՊՄԺ հանրապետական VII գիտաժողովի նյութեր, Գյումրի, 2007, էջ 179 – 183:
26. Սահակյան Կ., Հովհաննիսյան Ռ., Խաչը՝ թիկունքիս, Յոթվերքը՝ սրտիս (էթնոհոգեբանական ուսումնասիրություններ), ԳԱԱ ՇՀՀ կենտրոնի «Գիտական աշխատություններ», Գյումրի, հ. 11, 2008, էջ 7-17:
27. Սահակյան Կ., Հետադետյան ընտանիքներում միջանձնային հարաբերությունների ախտորոշման մեթոդիկայի հարցեր, ԳԱԱ ՇՀՀ կենտրոնի «Գիտական աշխատություններ», Գյումրի, հ. 11, 2008, էջ 158-162:
28. Սահակյան Կ., Նշանասիմվոլային համակարգի դասավանդման առանձնահատկությունները «Էթնիկական հոգեբանություն» առարկային ուսումնասիրության գործընթացում, ԳՊՄԻ, Հանրապետական գիտական նստաշրջանի նյութեր, նվիրվում է 1988 թ. դեկտեմբերի 7-ի երկրաշարժի 20-րդ տարելիցին, հ. 1-Գյումրի, Դպիր, 2009, էջ 300-304:

29. Սահակյան Կ., Արքեպիսկոպոսի հեքիաթներում և երազներում, Հով. Թումանյանի ծննդյան 140-ամյակին նվիրված «Հնօրյա գրույցներ և հրաշապատում» հեքիաթի արդի մեկնություններ, Հեքիաթագիտական հանդես, պ. 1, Եր., 2009, էջ 103-111:
30. Սահակյան Կ., Ժողովրդական պատկերացումների (արքեպիսկոպոսի, ծես, հավատալիք) էթնոհոգեբանական դրսևորումները հետադեպի շրջանի երազներում, Գեղարվեստական միտք հանդեսի հավելված, Եր., «Տաթև» հր., 2009, էջ 129-134:
31. Սահակյան Կ., Հովհաննիսյան Ռ., Միջմշակութային արժեքների հոգեբանական ազդեցությունը անձի վրա, ԳԱԱ ՇՀՀ կենտրոնի «Գիտական աշխատություններ», Գյումրի, հ. 12, 2009, էջ 93-98:
32. Саакян К., Галоян К. Формирование нового духовно-информационного поколения (Сообщество “Web-man” - человек сети), ԳՊՄԻ, Հանրապետական գիտական նստաշրջանի նյութեր, նվիրված ՀՀ անկախության հռչակագրի ընդունման 20-ամյակին, Վան-Արյան, Եր., 2011, էջ 337-342:
33. Սահակյան Կ., Հովհաննիսյան Ռ., Անին շեն՝ աշխարհն ավեր, աշխարհը՝ շեն Անին ավեր (էթնո-հոգեբանական ուսումնասիրություններ), Անին միջնադարյան Հայաստանի քաղաքական և քաղաքակրթական կենտրոնի միջազգային գիտական նստաշրջանի նյութեր, Եր., 2011, նոյեմբերի 15-17, էջ 86-89:
34. Սահակյան Կ., Հովհաննիսյան Ռ., Հեքիաթի թռչող գորգը (էթնոհոգեբանական ուսումնասիրություն), «Հայկական գորգագործական մշակույթ» հանրապետական գիտական առաջին նստաշրջան, Եր., նոյեմբերի 18-19, 2011, էջ 87-92:
35. Խոսքի, բառի և ձայնի հոգեկենդանական բնութագիրը, ԳՊՄԻ հանրապետական գիտաժողովի նյութեր, Գյումրի, նոյեմբերի 28-29, 2011, էջ 483-490:
36. Աղոթքների հոգեթերապևտիկ առանձնահատկությունները և նշանակությունը, ԳԱԱ ՇՀՀ կենտրոնի «Գիտական աշխատություններ», Գյումրի, հ. 14, 2012, էջ 87-91:
37. Սահակյան Կ., Հովհաննիսյան Ռ., Հացին առնչվող ժողովրդական պատկերացումներ և հավատալիքներ, ԳԱԱ ՇՀՀ կենտրոնի «Գիտական աշխատություններ», հ. 15, 2013, էջ 79-86:
38. Սահակյան Կ., Հովհաննիսյան Ռ., Հացն ու հատիկային մշակույթի դրսևորումները՝ որպես տոնածիսական վարքագծի արտահայտություն (էթնոհոգեբանական ուսումնասիրություններ), «Պատմամշակութային ժառանգություն և արդիականություն», Գյումրի, 4-6 հոկտեմբեր, 2013, էջ 247-250:
39. Սահակյան Կ., Ապագա զինվորի հոգեկերտվածքի ձևավորումը ազգային գաղափարախոսության համատեքստում, «Շիրակի պատմամշակութային ժառանգության ուսումնասիրություն երիտասարդ պատմաբանների, հանրապետական ամառային դպրոց», Գյումրի, 18-24 օգոստոսի 2014, Գյումրի, 2014, էջ 30-41:
40. Սահակյան Կ., Ապագա զինվորի հոգեկերտվածքի առանձնահատկությունները ազգային գաղափարախոսության համատեքստում, ԳԱԱ ՇՀՀ կենտրոնի «Գիտական աշխատություններ», Գյումրի, հ. 16, 2014, էջ 137-144:
41. Սահակյան Կ., Շախմատը դպրոցում, ԳՊՄԻ «Գիտական տեղեկագիր», Բ պրակ, 2015:
42. Սահակյան Կ., Ցեղասպանություն. երրորդ սերունդ, ԳԱԱ ՇՀՀ կենտրոնի «Գիտական աշխատություններ», Գյումրի, հ. 18, «Գիտություն» հրատ 2015, էջ 178-181:
43. Սահակյան Կ., Կրեատիվ քաղաք. էթնոհոգեբանական ասպեկտներ, «Շիրակի պատմամշակութային ժառանգությունը. հայագիտության արդի հիմնահարցեր» 9-րդ միջազգային գիտաժողովի նյութեր, Եր., «Գիտություն», 2016, էջ 229-232:

44. Սահակյան Կ., Հովհաննիսյան Ռ., Ստեղծարար քաղաքը՝ ազգային ինքնության ու արժեքների կրող (Գյումրու օրինակով), ԳԱԱ ՇՀՀ կենտրոնի «Գիտական աշխատություններ», Գյումրի, հ. 19, 2016, էջ 160-164:
45. Սահակյան Կ., Կարմիր ձու տուր, կարմիր օր տամ (Զատկական տոների ժողովրդական ավանդույթը Գյումրիում), ԳԱԱ ՇՀՀԿ, «Շիրակի պատմամշակութային ժառանգությունը. հայագիտության արդի հիմնահարցեր» 10-րդ միջազգային գիտաժողովի նյութեր, Գյումրի, «Գիտություն», 2019, էջ 333-336:
46. Սահակյան Կ., Նարեկը՝ որպես բժշկարան և հոգեթերապիայի միջոց, «Հոգևոր Շիրակ. պատմական ուղի և արդիականություն», Հոդվածների ժողովածու, Միջազգային գիտաժողով՝ նվիրված Հայ առաքելական եկեղեցու Շիրակի թեմի ստեղծման 100-ամյակին, 17-18 նոյեմբերի, 2020, Գյումրի-Եր., «Գիտություն», 2020, էջ 307-314:
47. Սահակյան Կ., Հայ զինվորի բարոյահոգեբանական նկարագիրը արդի մարտահրավերների համատեքստում: Հոդվածների ժողովածու, «Պատմության դասերը. 1920-2020թթ. հին խնդիրներ և նոր մարտահրավերներ», Երիտասարդ գիտնականների դպրոց, 07-13 դեկտեմբեր, Գյումրի, 2020, էջ 216-230:
48. Սահակյան Կ., Հովհաննիսյան Ռ., «Նարեկ»-ի մեթոդաբանությունը, տեսագործական հիմքերը, ԳԱԱ ՇՀՀ կենտրոնի «Գիտական աշխատություններ» հ. 20, Գյումրի, 2017, էջ 224-231: <http://shirakcenter.sci.am/pictures/gitashkhatutiunner/2017/25.pdf>
49. Սահակյան Կ., Հովհաննիսյան Ռ., Իմ քայլը՝ ելից դուռ, ՀՀ ԳԱԱ ՇՀՀ կենտրոնի «Գիտական աշխատություններ», հ. 21, Գյումրի, «Գիտություն» հրատ., 2018, էջ 25-33: <https://arar.sci.am/publication/217269>
50. Հովհաննիսյան Ռ., Սահակյան Կ., Գյումրու բանավոր երգաստեղծության տեքստի լեզուն, ԳԱԱ ՇՀՀ կենտրոնի «Գիտական աշխատություններ», հ.1/23/, Գյումրի, «Գիտություն» հրատ., 2020, էջ 178-190: <http://shirakcenter.sci.am/pictures/gitashkhatutiunner/2020/12%20%D5%8C%D5%B8%D5%A6%D5%A1.pdf>
51. Սահակյան Կ., Հայրական դպրոցի սոցիալ-հոգեբանական առանձնահատկությունները, ԳԱԱ ՇՀՀ կենտրոնի «Գիտական աշխատություններ», հ. 1/24/, Գյումրի, «Գիտություն» հրատ., 2021, էջ 183-192: <http://shirakcenter.sci.am/pictures/gitashkhatutiunner/24p/18%20%D5%8D%D5%A1%D5%B0%D5%A1%D5%AF%D5%B5%D5%A1%D5%B6%20%D4%BF..pdf>
52. Սահակյան Կ., Բանաձևային կայուն դարձվածքների ազդեցությունը անձի ինքնապաշտպանական մեխանիզմների հզորացման գործընթացում, ԳԱԱ ՇՀՀ կենտրոնի «Գիտական աշխատություններ», հ.1 /25/, Գյումրի, «Գիտություն» հրատ., 2022, էջ 153-160: